

ДИСПРОПОРЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

© 2019 ПЕРЕПЕЛЮКОВА О. В.

УДК 332.1
JEL Classification: R11; R58

Перепелюкова О. В.

Диспропорції регіонального розвитку в умовах системних трансформацій

Мета статті полягає у дослідженні причино-наслідкових зв'язків існування диспропорцій в соціально-економічному розвитку регіонів країни та визначенні основних заходів щодо подолання існуючих диспропорцій за окремими напрямками з урахуванням системних трансформацій в сучасній економіці країни. Розглянуто основні диспропорції в регіональному розвитку України. Визначено критерії регіональних диспропорцій. Встановлено, що найбільші диспропорції в регіональному розвитку відбуваються за показниками валового регіонального продукту, зовнішньоекономічної діяльності. Виокремлено регіони-лідери й аутсайтери за соціально-економічним розвитком за обраними показниками. Визначено, в яких основних регіонах за останні роки відбулося збільшення технопарків і створено найбільшу кількість підприємств. Запропоновано основні заходи щодо зменшення диспропорцій регіонального соціально-економічного розвитку в сучасних умовах системних трансформацій в економіці. Запропоновано заходи щодо регіонального розвитку. Виділено пріоритетні напрями соціально-економічної політики на рівні місцевого самоврядування на основі розвитку малого підприємництва, для реалізації якого доцільним є запровадження відповідних норм у програму розвитку та заходів державного управління. Встановлено, що необхідне створення інфраструктурного забезпечення щодо сприяння розвитку підприємницьких бізнес-ініціатив на основі отримання малими підприємствам мікрокредитів для розвитку своєї справи. Визначено, що одним із напрямів зовнішньоекономічного розвитку регіонів є використання їх граничного потенціалу й експортно орієнтованого виробництва. Встановлено, що для покращення фінансової спроможності громад необхідним є упорядкування міжбюджетних відносин, формування дієвої фіскальної бази на основі місцевих бюджетів та залучення небюджетних ресурсів.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, регіони, диспропорції, децентралізація, валовий регіональний продукт.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-4-88-95>

Рис.: 3. **Бібл.:** 8.

Перепелюкова Олена Василівна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: lana.perepelukova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-4047>

УДК 332.1
JEL Classification: R11; R58

Перепелюкова Е. В. Диспропорции регионального развития в условиях системных трансформаций

Цель статьи заключается в исследовании причинно-следственных связей существования диспропорций в социально-экономическом развитии регионов и определении основных мероприятий по преодолению существующих диспропорций по отдельным направлениям с учетом системных трансформаций в современной экономике страны. Рассмотрены основные диспропорции в региональном развитии Украины. Определены критерии региональных диспропорций. Установлено, что наибольшие диспропорции в региональном развитии происходят по показателям валового регионального продукта, внешнеэкономической деятельности. Выделены регионы-лидеры и аутсайдеры по социально-экономическому развитию по выбранным показателям. Определены основные регионы, в которых за последние годы произошло увеличение технопарков и создано наибольшее количество предприятий. Предложены основные мероприятия по уменьшению диспропорций регионального социально-экономического развития в современных условиях системных трансформаций в экономике. Предложены мероприятия по региональному развитию. Выделены приоритетные направления социально-экономической политики на уровне местного самоуправления на основе развития малого предпринимательства, для реализации которого целесообразно введение соответствующих норм в программах развития и мер государственного управления. Установлено, что необходимо создание инфраструк-

UDC 332.1
JEL Classification: R11; R58

Perepelukova O. V. Imbalances in Regional Development in the Context of Systemic Transformations

The aim of the article is to study the cause-effect relationship of the imbalances in the socio-economic development of Ukraine's regions and determine the key measures to overcome the existing imbalances in certain areas, with regard to systemic transformations in the modern economy of the country. The main imbalances in the regional development of Ukraine are considered. The criteria of regional imbalances are identified. It is revealed that the largest imbalances in regional development occur in terms of gross regional product and international trade. The leading regions and outsiders in terms of socio-economic development are singled out using the selected indicators. There determined regions in which, in recent years, the number of technology parks was increased and the largest number of enterprises created. The basic measures to reduce the imbalances in the regional socio-economic development under modern conditions of systemic transformations in the economy as well as measures aimed at regional development are proposed. There highlighted priority areas of the socio-economic policy at the level of local government based on the development of small enterprises, for the implementation of which it is advisable to introduce relevant norms as concerns development programs and government measures. It is established that there is a need for creating infrastructure support to promote entrepreneurial initiatives through granting microcredits to small enterprises for the development of their business. It is determined that one of the directions for the advancement of international trade of the regions is using their maximum potential and

турного забезпечення по содействию розвитку підприємницьких бизнес-ініціатив на основі отримання малими підприємствами мікрокредитів для розвитку свого дела. Определено, что одним из направлений внешнеэкономического развития регионов является использование их граничного потенциала и экспортно ориентированного производства. Установлено, что для улучшения финансовой состоятельности общин необходимы упорядочение межбюджетных отношений, формирование действенной фискальной базы на основе местных бюджетов и привлечения внебюджетных ресурсов.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, регионы, диспропорции, децентрализация, валовой региональный продукт.

Рис.: 3. **Библ.:** 8.

Перепелюкова Елена Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: lena.perepelukova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-4047>

export-oriented production. It is found that in order to improve the financial sustainability of communities, it is necessary to streamline the inter-budget relations, create an effective financial base comprising local budgets and attracted extra-budgetary resources.

Keywords: socio-economic development, regions, imbalances, decentralization, gross regional product.

Fig.: 3. **Bibl.:** 8.

Perepelukova Olena V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: lena.perepelukova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-4047>

Вступ. Просторовий розвиток регіонів тісно пов'язаний з їх соціально-економічним становищем і наявністю диспропорцій між рівнями економічного розвитку. Глибокі диспропорції у соціально-економічному розвитку уповільнюють проведення заходів ефективної політики щодо розвитку економіки та просторового співробітництва, гальмують формування ефективного внутрішнього ринку в країні та регіонах, загострюють економічні процеси, збільшують соціальну нерівність і напругу в суспільстві. Тому на вирішення наведених проблем мають бути спрямовані соціально-економічні реформи, що супроводжуватимуться трансформацією форм, методів та організації системи управління в регіонах.

Перехід державної політики з форм централізованого управління на регіональний рівень (на основі проведення реформи децентралізації влади) супроводжується передачею частини владних повноважень органам місцевого самоврядування та органам регіонального управління, що дозволяє відкрити більш широкі можливості для забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку та співпраці регіонів України. Проте у сучасних умовах переходу повноважень спостерігається значна міжрегіональна диференціація розвитку економіки регіонів, що доводить необхідність перегляду форм, методів та організації управління на містах [1].

Перебіг таких змін у країні характеризується відсутністю системних заходів з боку державних і регіональних органів влади в питаннях зменшення диспропорцій економічного регіонального розвитку, що призвело до невизначеності шляхів і засобів регіонального розвитку, нечіткості соціально-економічних перетворень. Така тенденція призводить до зниження потенціалу соціально-економічного розвитку суспільства, зростання соціальної напруги, зростання ризиків нестабільності [2]. Слід також зазначити, що існуючі диспропорції в розвитку регіонів мають суттєвий вплив не тільки на розвиток окремого регіону та потенціал їх просторового розвитку, але й обумовлюють вибір інструментарію стратегічного управління регіональним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням регіонального розвитку присвячено багато робіт провідних учених-регіоналістів, а саме В. Гейця, Б. Данилишина, Д. Лук'яненко, М. Кизима, М. Бутко, С. Тульчинської та ін. У працях цих науковців розглянуто принципи формування та реалізації регіональної політики держави, досліджено територіальні соціально-економічні диспропорції, шляхи їх усунення та зменшення негативних наслідків впливу на регіональний розвиток. До основних проблем, які потребують вирішення у питаннях подолання диспропорцій в регіональному розвитку, віднесено відсутність досвіду в здійсненні ефективної регіональної політики з урахуванням процесів децентралізації влади, неефективна співпраця з органами державної влади на містах, відсутність дієвої нормативно-правової бази щодо територіального розвитку регіонів з урахуванням їх особливостей [3]. Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень у межах цієї тематики, існує цілий ряд невирішених проблем у подоланні диспропорцій в розвитку регіонів України, що й обумовлює актуальність цього дослідження.

Мета цієї роботи полягає у дослідженні причинно-наслідкових зв'язків формування диспропорцій в соціально-економічному розвитку регіонів країни та визначенні основних заходів щодо їх подолання за окремими напрямками з урахуванням системних трансформацій в економіці країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як було сказано вище, сучасний розвиток економіки країни характеризується збереженням просторової нерівномірності та диспропорцій в соціально-економічному розвитку регіонів. Незважаючи на політику держави щодо стратегічного розвитку територій, з часом такі диспропорції в соціально-економічному розвитку регіонів України тільки збільшилися, що призвело до негативних явищ у питаннях їх просторового співробітництва.

У сучасних умовах розвитку економіки держави можна виділити кілька груп проблем, які пов'язані з виникненням диспропорцій в регіональному розвитку та мають значний вплив на темпи реформування соціально-

економічного розвитку, а саме: державні, які мають вплив на регіональний розвиток, оскільки регіон є підсистемою єдиної системи (якою виступає країна); особливості регіонального розвитку, які обумовлені історичними, природними, культурними, демографічними факторами, що роблять регіони відмінними один від одного; особливості соціально-економічного розвитку, які пов'язані з галузевою приналежністю регіонів, що впливає на їх розвиток, специфіку та фінансову спроможність.

Низькі конкурентні позиції держави на міжнародній арені, наявність негативних тенденцій у розвитку системи розселення через деградацію сільської поселенської мережі, нестабільна та загрозна для української державності політична ситуація не забезпечують якісного економічного зростання [4].

Для визначення диспропорцій в регіональному розвитку в сучасних методиках застосовують показник валового регіонального продукту (ВРП), який характеризує валову додану вартість в регіоні, яка обчислюється як різниця між сумарною валовою продукцією та проміжним її споживанням. Показник валового регіонального продукту характеризує сумарний результат діяльності всіх господарюючих суб'єктів на території регіону.

Показники валового регіонального продукту дозволяють побудувати найважливіші національні (регіональні) рахунки [7].

За даними служби Державної статистики України, динаміка ВРП у розрахунку на 1 особу по регіонах України характеризує збільшення диспропорцій в регіональному розвитку (рис. 1).

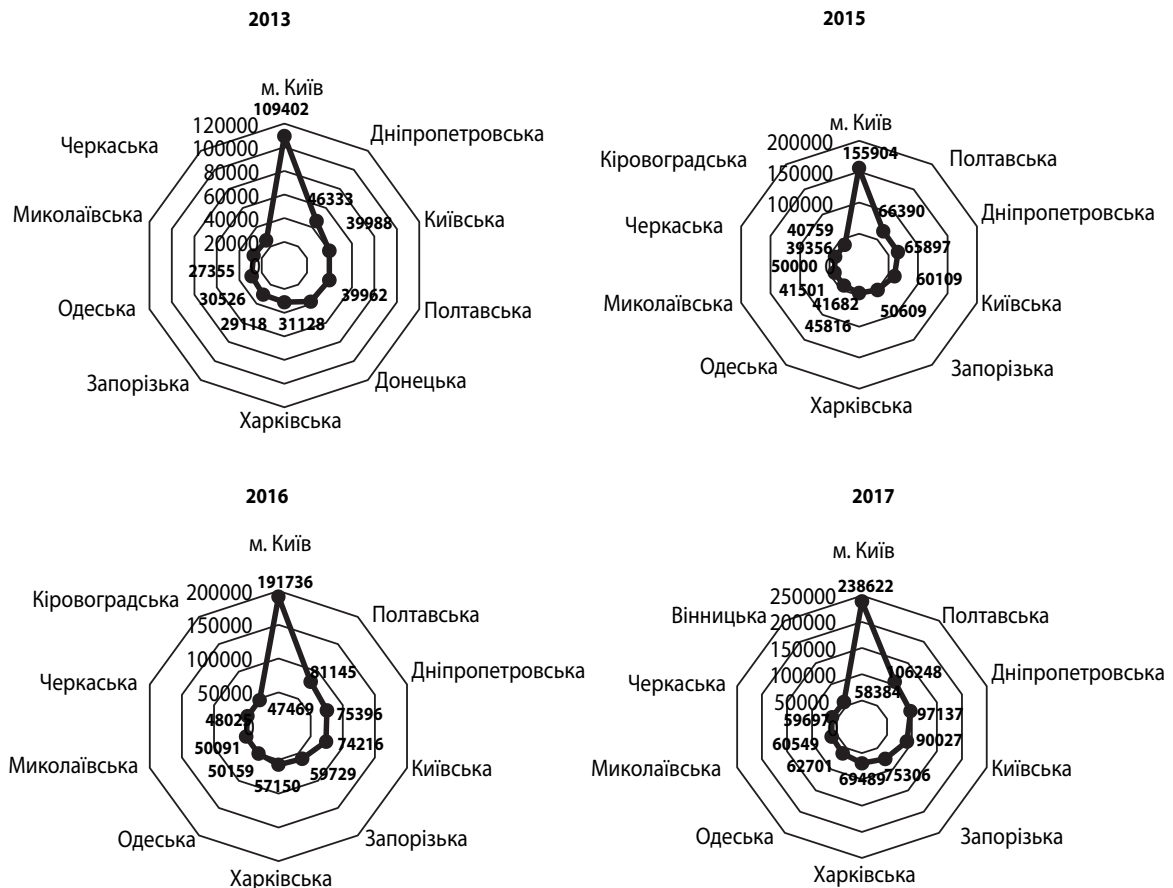

Рис. 1. Розподіл регіонів-лідерів за показником ВРП у розрахунку на одну особу (грн), у 2013, 2015–2017 рр.

При цьому до характерних негативних явищ необхідно віднести зниження якості життя населення у регіонах і збільшення рівня безробітного населення.

Як видно з рис. 1, у період з 2013 року по 2017 рік регіони лідери не змінилися, проте змінилося їх місце в загальному рейтингу серед усіх регіонів країни. Так, у 2013 році у першу п'ятірку входили м. Київ (109402 грн), Дніпропетровська (46333 грн), Київська (39988 грн), Полтавська (39962 грн) та Донецька (37830 грн) області. У період з 2015 р. до 2017 р. п'ятірка регіонів лідерів змінилася, у 2017 році до неї увійшли: м. Київ (238622 грн), Полтав-

ська область (106248 грн), Дніпропетровська область (97137 грн), Київська область (90027 грн), Запорізька область (75306 грн). Найнижчі показники валового регіонального продукту спостерігаються в Чернівецькій, Луганській, Чернігівській та Хмельницькій областях.

Тобто у цих регіонах спостерігається низька підприємницька активність за всіма видами економічної діяльності. Найбільший рівень диспропорцій в регіональному розрізі спостерігається в зовнішньоекономічній та науково-інноваційній діяльності, тобто саме для тих сфер економічної діяльності, які в сучасних умовах

можуть виступати конкурентними перевагами певних територій.

За загальним показником ВРП найбільший приріст за аналізований період мала Полтавська область. Так, за показником зовнішньоекономічної діяльності в частині експорту й імпорту товарів і послуг регіональні диспропорції спостерігаються між розвиненими регіонами та регіонами-аутсайдерами (рис. 2, рис. 3). Серед регіонів-лідерів за обсягом експорту за період 2014–2018 рр. найбільша частка належить Києву (21,7 % до загального підсумку), Дніпропетровській (16,3 %), Донецькій (10,2 %), Запорізькій (7,1 %) областях. Найнижчі показники у Луганській (0,4 %), Чернівецькій (0,4 %) та Херсонській (0,6 %) областях.

Найбільшу частку імпорту товарів та послуг в Україні займають: м. Київ – 41,2 %, Дніпропетровська (9,2 %), Київська (6,4 %) та Львівська (4,7 %) області. Найменша частка імпорту товарів і послуг в Чернівецькій (0,2 %), Луганській (0,5 %) та Кіровоградській (0,5 %) областях.

Загальна сума експорту товарів і послуг у 2018 році за всіма регіонами України склала 47335,0 млн дол. США, а сума імпорту за всіма регіонами – 57187,6 млн дол. США. Таким чином, можна зробити висновок, що Україна залишається імпортозалежною країною, що вказує на неспроможність забезпечити попит на товари та послуги власними силами. В загальній структурі імпорту й експорту товарів і послуг основне місце належить м. Києву та промислово розвиненим регіонам, що пояснюється розташуванням великої кількості промислових підприємств, торгових точок, великою чисельністю населення, розвиненістю інфраструктури.

Вирішення питань збалансування розвитку регіонів у країні, а саме в частині розподілу експорту та імпорту між регіонами, доцільно розпочати з перерозподілу фінансових ресурсів від більш фінансово розвинених регіонів до регіонів, які мають менше фінансових ресурсів з метою покращення їхнього розвитку та торговельного потенціалу, за рахунок збільшення виробничих потужностей та збільшення технологічності виробництва. Для більш ефективного аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіонів доцільним є впровадження та використання інформаційно-аналітичного забезпечення, яке включатиме не тільки офіційні дані, але й реальні дані з урахуванням тіньового сектора.

Сталий економічний розвиток регіонів країни здійснюється за рахунок сукупності позитивних тенденцій в економіці регіонів, зокрема, через підвищення рівня зовнішньоторговельної активності, зростання випуску сільськогосподарської продукції, лідерства в динаміці нефінансових послуг, суттєве пожаття прямого іноземного інвестування та збільшення обсягів капітальних інвестицій. Якщо розглядати позитивну тенденцію до регіонального внеску в загальний рівень економічного зростання країни, слід зазначити позитивну динаміку у таких областях, як Львівська, Вінницька, Одеська та Полтавська.

Суттєве уповільнення економічного розвитку відбулося у Донецькій та Луганській областях. Така економічна ситуація, збільшення диспропорцій розвитку призвели і до проблем в соціально-демографічній сфері [5; 6].

Також спостерігається тенденція до суттєвого зменшення чисельності сільського населення, збільшення мі-

граційного потоку з країни через зниження рівня життя населення в регіонах з економічно складною ситуацією. Тому державі необхідно більше уваги приділяти питанню вибору та реалізації стратегічних пріоритетів регіональної політики, які засновані на збереженні поселенської мережі та покращенні демографічного потенціалу території, збільшенні рівня доходів та якості життя населення.

Через ситуацію на сході країни за останні роки змінилася міграційна ситуація, що призвело до дисбалансу у розподілі постійного населення в регіонах. Так, велика кількість мешканців з тимчасово окупованих територій перемістилася у регіони, підконтрольні Україні, що призвело до зміни складу населення в цих регіонах, зміни у попиті та пропозиції робочої сили, зміни у бюджетному фінансуванні заходів, які пов'язані з забезпеченням допомоги вимушено переселених осіб [7].

Одним із факторів просторових економічних диспропорцій в регіональному розвитку є сучасні тенденції розміщення нових виробництв. Так, найбільша частка нових підприємств, які відкрилися на території України, зосереджена в західних регіонах, Київській та Одеській областях. Така тенденція пояснюється сировинною спрямованістю відкритих виробництв, серед яких: біогазові заводи, заводи з виробництва автомобільних джгутів, сонячні і вітроелектростанції, мінігідроелектростанції, елеватори та зернові термінали, комплекси із зберігання фруктів та овочів, тваринницькі комплекси. Завдяки цьому в державі створено 23 індустріальні парки у 13 областях. Динаміка розподілу підприємств за розмірами характеризується відкриттям більш великих підприємств, які мають чисельність персоналу більше 500 робочих місць, переважно в Західних регіонах країни, в той час як в центральних областях та на півночі більше розташовані середні та малі підприємства. Перерозподіл промислових потужностей та виробничих ресурсів призвів до просторового перерозподілу обсягів проміжного споживання. Майже у всіх регіонах спостерігається збільшення темпів зростання проміжного споживання за темпи зростання ВРП, що вказує на високу матеріаломісткість та сировинну орієнтованість виробництва, що засвідчує низький рівень інноваційного розвитку промисловості країни. Такий перерозподіл ресурсів має негативні наслідки для регіонального розвитку [8]. Тому для зменшення диспропорцій в просторовому розвитку регіонів на державному рівні необхідним є запровадження заходів щодо зменшення таких диспропорцій з урахуванням особливостей та специфіки кожного регіону з точки зору виробничо-сировинної приналежності.

Для подолання диспропорцій в регіональному розвитку та забезпечення конкурентоспроможності регіонів необхідними є стимулювання ділової активності та оптимізація структури підприємництва, що потребує відповідних заходів від місцевої влади. Основними завданнями цього є: виділення пріоритетним напрямом соціально-економічної політики на рівні місцевого самоврядування розвиток малого підприємництва, для реалізації якого доцільним є запровадження відповідних норм у програму розвитку та заходів державного управління; створення необхідного інфраструктурного забезпечення щодо сприяння розвитку підприємницьких бізнес-ініціатив; сприяння отриманню малими підприємствами мікрокредитів для

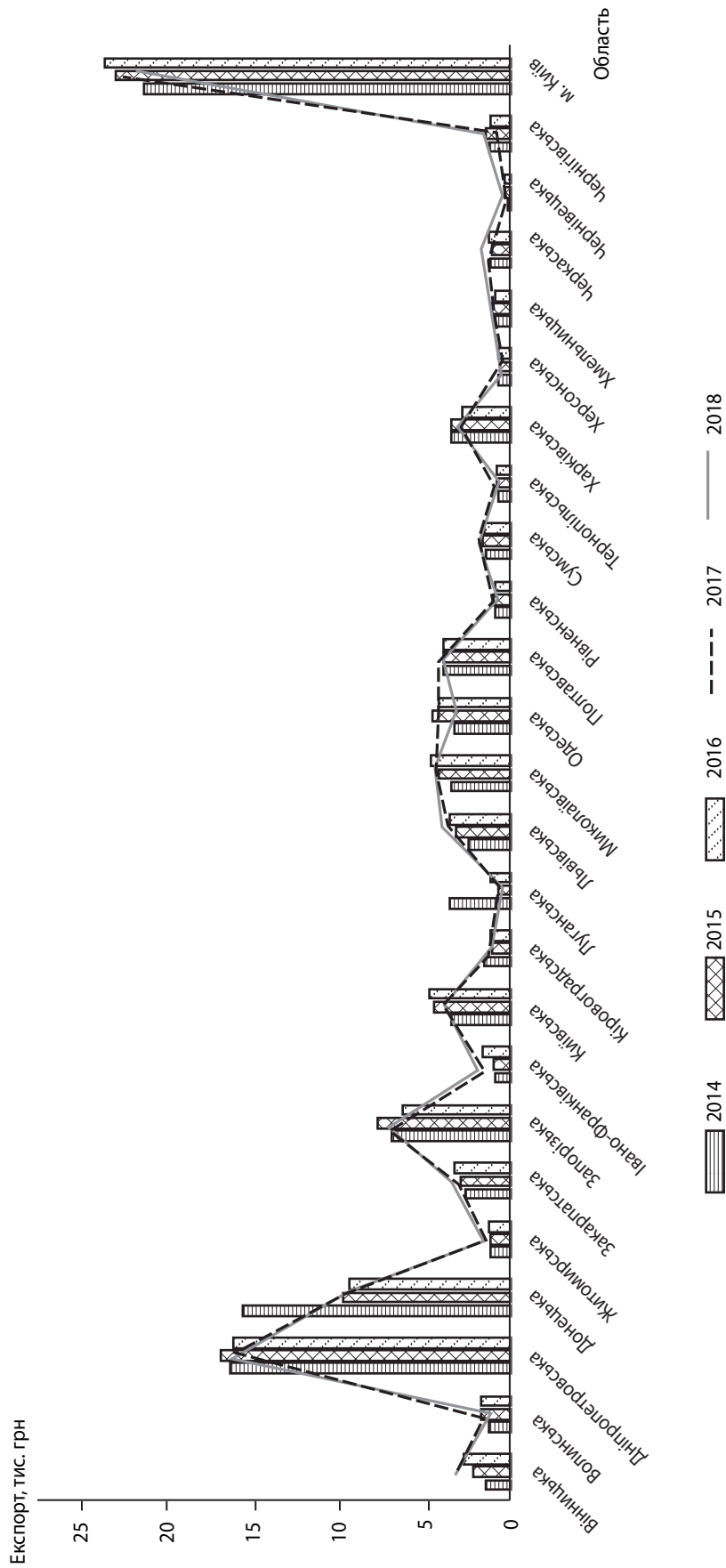

Рис. 2. Обсяги експорту товарів за регіонами України, тис. грн

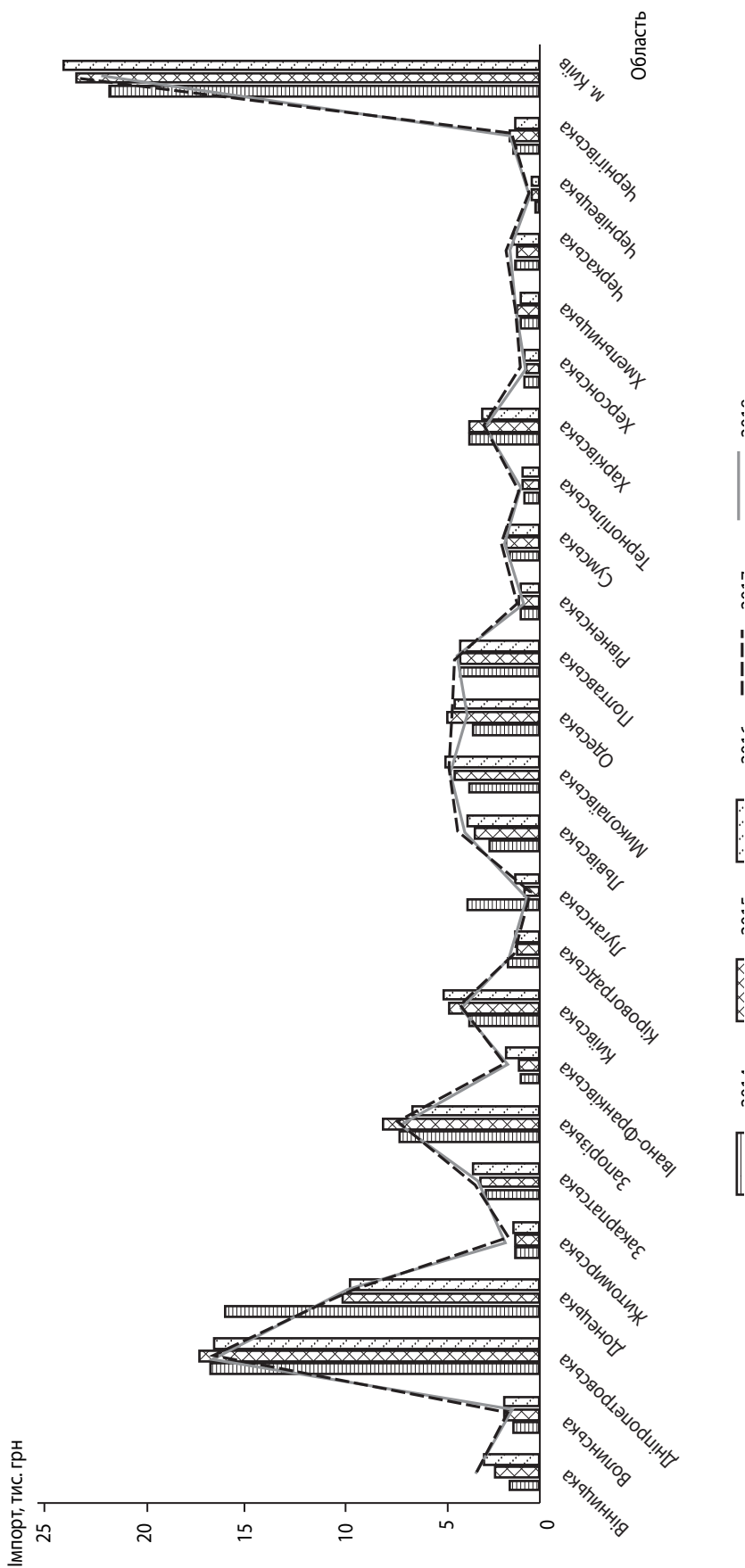

Рис. 3. Обсяги імпорту товарів за регіонами України, тис. грн

розвитку своєї справи, співпраця з різними фондами підтримки підприємництва (підтримка сільського господарства, зелений туризм та інше); формування позитивного інвестиційного клімату в регіоні на основі включення до переліку інвестиційних об'єктів сфер, які привабливі для розвитку малого підприємництва; надання інформаційної та консультативної підтримки суб'єктам малого бізнесу щодо розвитку підприємницької діяльності; запровадження моніторингу щодо стану розвитку малого підприємництва з відповідним коригуванням (на основі його результатів) заходів у межах програм регіонального розвитку; розробка заходів зовнішньоекономічного розвитку регіонів за рахунок використання їх прикордонного потенціалу та експортно орієнтованого виробництва; покращення фінансової спроможності громад на основі упорядкування міжбюджетних відносин, формування дієвої фіскальної бази на основі місцевих бюджетів та залучення небюджетних ресурсів; залучення приватного сектора до розробки та реалізації регіональних програм розвитку, запровадження норм корпоративної культури та підвищення соціальної відповідальності бізнесу; сприяння розвитку різних форм міжрегіональної економічної інтеграції та кооперації щодо спільного освоєння ресурсів та вирішення виявлених проблем регіонального розвитку.

Для подолання диспропорцій в окремих регіонах доцільним є запровадження просторової форми організації бізнесу, наприклад, індустріальних парків. Розвиток такої форми організації бізнесу має суттєві переваги, а саме:

- у фінансовій сфері: покращення ділової активності регіону на основі запровадження інноваційних розробок на підприємствах; покращення інвестиційної привабливості регіонів і розширення консультативного та інформаційного супроводу інноваційної діяльності в регіоні; збільшення внутрішнього виробництва, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності регіонів України; на основі розвитку підприємництва збільшення податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів, що покращить фінансовий потенціал регіону та держави в цілому;
- у соціальній сфері: підвищення рівня зайнятості населення на основі створення нових робочих місць та зниження рівня безробіття в регіоні; покращення якості та добробуту життя населення за рахунок збільшення його доходів; покращення освітнього потенціалу молоді за рахунок більш тісної співпраці навчальних закладів з підприємствами та установами щодо залучення їх до учбового процесу, та посилення відповідної практичної підготовки майбутніх фахівців;
- у сфері інфраструктури: створення необхідної інфраструктури в центрах-метрополісах, що дозволить розширити можливості для розвитку бізнес-структур; покращення екологічної ситуації в регіонах на основі розміщення промислових об'єктів за межами населених пунктів; запровадження інноваційних та високотехнологічних видів бізнес-підприємств за рахунок впровадження інноваційних розробок.

Для вирішення зазначених проблем необхідним є впровадження інвестиційних ресурсів в розвиток індустріальних парків за рахунок застосування інструментів підтримки інвесторів. До основних інструментів створення сприятливих умов розвитку інвестиційної привабливості регіонів країни найчастіше в світовій практиці використовуються інструменти податкового стимулювання. До таких інструментів відносять пільгове навантаження з податку на прибуток, звільнення від сплати екологічних податків, застосування системи пільгових тарифів на комунальні послуги, міцну нормативно-правову базу для захисту інвесторів, звільнення від ввізного мита на установки та обладнання, яке буде використано в індустріальних парках, зниження або звільнення від сплати податків на нерухомість, на землю, оренду землі або майна тощо. Для ефективного використання потенціалу розвитку індустріальних парків доцільним є запровадження системи державно-приватного партнерства у сфері розвитку бізнесу. Така форма організації дозволить більш ефективно залучати іноземні інвестиції для розбудови таких бізнес-структур, сприятиме розбудові інфраструктурного забезпечення транспортної та технологічної складової. Система просторового розвитку індустріальних парків дозволяє їх включати до наявних господарських систем територіальних громад і регіонів, що дасть змогу більш чітко виокремити пріоритети щодо інвестування територій відповідно до їх соціально-економічному розвитку та здатності генерувати нові ресурси з урахуванням їх економічного зростання. Використання потенціалу кадрових ресурсів у розвитку індустріальних парків дозволить більш ефективно залучати кошти міжнародних установ для розвитку та включення вітчизняних індустріальних парків до міжнародних фінансово-економічних зав'язків, бізнес-асоціацій, агенцій регіонального розвитку, підвищувати кваліфікацію кадрів органів місцевого самоврядування у питаннях інноваційно-інвестиційного забезпечення місцевого розвитку. Розробка та запровадження неподаткових стимулів сприятимуть інвестуванню в пріоритетних регіонах розвитку бізнес-структур і запровадженню системи субсидювання діяльності підприємств з бюджету, створенню нових робочих місць. Такі заходи мають стати запорукою зменшення диспропорцій в регіональному розвитку на основі створення сприятливих умов для розвитку бізнесу.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи висновки з проведеного дослідження оцінки диспропорцій регіонального розвитку, можна стверджувати про: наявні негативні тенденції, що відбилися у поглибленні структурних диспропорцій та ресурсно-відтворювальних дисбалансах в економіці регіонів; посилення міжрегіональної соціально-економічної диференціації регіонального розвитку. Розглядаючи наявні диспропорції, необхідним є врахування міжрегіональної диференціації як основи запровадження стратегії реалізації державної регіональної політики. У формах децентралізації влади увагу слід приділяти питанням динамічності розвитку міст порівняно з сільськими і гірськими територіями та наявності території з особливими проблемами розвитку, так званих депресивних регіонів (що зумовлено їх розташуванням, економічною спеціалізацією, соціальними особливостями). Зменшення

диспропорцій в просторовому та економічному розвитку регіонів доцільно провадити на основі програм, які включають створення ефективних механізмів реалізації державної регіональної політики; удосконалення механізму перерозподілу ресурсів всередині країни; створення умов та позитивного іміджу регіонів для залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів; проведення політики запобігання дезінтеграційним процесам, які загрожують цілісності країни; усунення чинників, що призводять до загострення соціальної напруги в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З. С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія. Київ: Знання України, 2005. 498 с.
2. Кулик В. В. Сучасні проблеми удосконалення державного регулювання соціально-економічних процесів. *Бізнес Інформ*. 2011. № 5. С. 21–23.
3. Пруднікова Л. О. Досвід подолання соціально-економічних диспропорцій розвитку регіонів зарубіжних країн. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 3 (21). С. 32–35.
4. Долішній М. І. Концептуальні засади регіональної соціально-економічної політики та її компоненти. *Регіональна економіка*. 1997. № 3. С. 28–35.
5. Національна стратегія розвитку «Україна-2015». Київ, 2008. С. 72.
6. Томарева В. В. Процес стратегічного управління регіональним розвитком в Україні: напрями його удосконалення. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2011/7.pdf
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Перепелюкова О. В. Вплив сучасних тенденцій на економічний розвиток регіонів України. Глобальні та національні проблеми економіки. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/103.pdf>

REFERENCES

- Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Dolishnii, M. I. "Kontseptualni zasady rehionalnoi sotsialno-ekonomichnoi polityky ta yii komponenty" [Conceptual Foundations of Regional Socio-economic Policy and its Components]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3 (1997): 28-35.
- Kulyk, V. V. "Suchasni problemy udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання sotsialno-ekonomichnykh protsesiv" [Modern Problems of Improvement of State Regulation of Socio-economic Processes]. *Biznes Inform*, no. 5 (2011): 21-23.
- Natsionalna stratehiia rozvytku «Ukraina-2015»* [Ukraine-2015 National Development Strategy]. Kyiv, 2008.
- Perepeliukova, O. V. "Vplyv suchasnykh tendentsii na ekonomichnyi rozvytok rehioniv Ukrainy" [The Influence of Current Trends on the Economic Development of Ukrainian Regions]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/103.pdf>
- Prudnikova, L. O. "Dosvid podolannia sotsialno-ekonomichnykh dysproportsii rozvytku rehioniv zarubizhnykh krain" [Experience of Overcoming Socio-economic Disparities in the Development of Regions of Foreign Countries]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 3 (21) (2010): 32-35.
- Tomareva, V. V. "Protses stratehichnoho upravlinnia rehionalnym rozvytkom v Ukraini: napriamy yoho udoskonalennia" [The Process of Strategic Management of Regional Development in Ukraine: Directions for Its Improvement]. http://www.economy.in.ua/pdf/8_2011/7.pdf
- Varnalii, Z. S. *Rehiony Ukrainy: problemy ta priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku* [Regions of Ukraine: Problems and Priorities of Socio-economic Development]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2005.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2019 р.